

4. SERMAYENİN SERBEST DOLAŞIMI

Sermayenin serbest dolaşımı, malların, kişilerin ve hizmetlerin serbest dolaşımı ile birlikte Avrupa Topluluğu'nun üzerine inşa edildiği temel prensiplerden birini oluşturmaktadır. Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'nın 56. maddesi, üye devletler arasında ve üye devletler ile üçüncü ülkeler arasında sermaye hareketleri ve ödemelere yönelik kısıtlamaların hepsini yasaklamaktadır. Ancak, bu yasaklamaya hem "Sermaye ve Ödemeler" başlığı altındaki ilgili maddelerde hem de AT Antlaşması'nın diğer bölümlerinde bazı istisnalar getirilmiştir. Bu çerçevede ulusal hukukta veya Topluluk Hukuku'nda 31 Aralık 1993 tarihinde mevcut olan üçüncü ülkelere yönelik bazı kısıtlamaların korunmasına (57. madde); keyfi bir ayrımcılık veya gizli sınırlama anlamına gelmemek kaydıyla ikametgah veya sermaye yatırım yeri farklılık gösteren yatırımcılar arasında ayırım yapılmasına, sermaye hareketlerinin beyan usullerinin düzenlenmesine, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedenleriyle üye devletlerin önlemler almasına (58. madde); üçüncü ülke menşeli veya üçüncü ülkelere yönelik sermaye hareketlerinin Ekonomik ve Parasal Birliğin işleyişinde ciddi güçlükler doğurması halinde korunma önlemleri alınmasına (59. madde), bu çerçevede ciddi bir ödemeler dengesi krizi ile karşı karşıya olan bir üye devletin üçüncü ülkelere yönelik kota kısıtlamalarını tekrar koymasına veya koruyucu önlem almasına (119-120. maddeler); üçüncü ülke menşeli veya üçüncü ülkelere yönelik sermaye hareketlerinin güvenlik veya dış politika gerekçesiyle Topluluk veya bir üye devlet tarafından kısıtlanmasına (60. madde) imkan tanınmaktadır.

"Sermaye ve Ödemeler" başlığı altında belirtilen ve daha çok sermaye hareketlerine yönelik olan istisnalar dışında, Antlaşma genel hükümlerden kaynaklanan ve üye devletlerin tümünü etkileyen daha geniş istisnalar içermektedir.

Bu çerçevede üye devletlerin daha elverişli olduğunu düşündükleri durumlarda kamu mülkiyetini sürdürmelerine izin verilmekte (295. madde); üye ülkelerin, ulusal güvenlikleri tehlikeye düştüğünde sermaye hareketleriyle ilgili yükümlülüklerinden vazgeçmelerine imkan tanınmaktadır (296. madde).

Antlaşma maddeleri dışında, Avrupa Topluluğu Adalet Divanı, çeşitli kararları vasıtasıyla "genel çıkar" kavramını geliştirmiş; genel çıkarın korunması gerektiği durumlarda, üye ülkelere sermaye hareketlerini düzenleyenler de dahil olmak üzere Antlaşma yükümlülüklerinden vazgeçme yetkisinin verildiğini kabul etmiştir.

Üye devletler, yukarıda değinilen bazı istisnalar dışında, kendi aralarındaki ve üye devletler ile üçüncü ülkeler arasındaki sermayenin dolaşımına ilişkin ulusal mevzuatlarındaki tüm kısıtlamaları kaldırmak; sınır ötesi kredi sermaye transferleri ve ödeme sistemlerinin düzgün işleyişini sağlamak için gerekli teknik ve yasal düzenlemeleri yapmak ve kara para aklama ile mücadele etmekle yükümlüdürler. Bu çerçevede, üye devletlerin, Antlaşma maddelerinin yanı sıra bu konuları düzenleyen ikincil mevzuata da uyum sağlamaları gerekmektedir.¹ Ancak yeni üye ülkelerin bu alandaki düzenlemelere uyum sağlamaları amacıyla geçiş düzenlemeleri öngörülebilmektedir.

¹ Ödemeler ve Menkul Kıymet Takas İşlemlerinde İşlemlerin Kesin Hüküm İfade Etmesi Hakkında 98/26/EC sayılı ve 19 Mayıs 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi; Sınır ötesi Kredi Transferine ilişkin 97/5/EC sayılı ve 27 Ocak 1997 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi; Mali Sistemin Kara Para Aklama Amacıyla Kullanılmasının Engellenmesine İlişkin 91/308/EEC sayılı Konsey direktifinde değişiklik yapan 4 Aralık 2001 tarihli ve 2001/97/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi